

Zápis (č.1/2010) ze zasedání Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny ze dne 23. listopadu 2010

DATUM A ČAS: úterý 23. listopadu 2010
14:30 - 16:30 hodin

MÍSTO KONÁNÍ: Hrzánský palác
Loretánská 177/9, Praha 1

PŘÍTOMNÍ ČLENOVÉ A ČLENKY RADY:

NEČAS Petr, RNDr.
KOKY Cyril, Bc.
DUDÁŠ David
FÍLOVÁ Božena
BRADOVÁ Jiřina, Bc.
POLÁČKOVÁ Lýdia, Bc.
HOLOMEK Karel, Ing.
VÁLKOVÁ Marta
SLIVKA Roman, Bc.
BALÁŽ Jozef, Mgr.
BALOGOVÁ Lenka, Bc.
GABČO Štefan
DOBEŠ Josef, Mgr.
ŠÍMÁČEK Martin, Bc.
GREGOR Jan, Ing.

ZÁSTUPCI A ZÁSTUPKYNĚ S POVĚŘENÍM:

ŠIMERKA Petr, JUDr. (MPSV, zástupce ministra Dr. Ing Jaromíra Drábka)
SALIVAR Jaroslav, Ing. (MV, zástupce Radka Johna)
MIKEŠ František, JUDr. (MK, zástupce MUDr. Jiřího Bessera)
KOLÁČEK Michal, Ing. (MMR, zástupce Ing. Kamila Jankovského)
HIREŠ Ladislav (MZV, zástupce Ing. Jiřího Schneidera)
ČURDOVÁ Anna, Mgr. (Asociace krajů, zástupkyně Mgr. Michala Haška)
SOBKOVÁ Miroslava, Mgr. (Svaz měst a obcí ČR, zástupkyně Ing. Oldřicha Vlasáka)

NEPŘÍTOMNÍ ČLENOVÉ A ČLENKY RADY:

BALÁŽOVÁ Jarmila, Mgr.
HOLEK Jozef, Ing.
KUROVÁ Lenka, Mgr.
KÖTTNEROVÁ Renata, PhDr.
BEŇÁK David, Mgr.

HOSTÉ:

SHORM Vít, JUDr.
GABAL Ivan, PhDr.
WALEK Czeslaw, Mgr.

JOCH Roman, MUDr.
NĚMEC Ladislav, Ing.
JEŽKOVÁ Anna, Mgr.
OBROVSKÁ Lucie, Mgr.
FUCHSOVÁ Jarmila, Ing.

ZA ODD. KANCELÁŘE RADY VLÁDY PRO ZÁLEŽITOSTI ROMSKÉ MENŠINY A SEKRETARIÁTU RADY VLÁDY PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY:

HRABAŇOVÁ Gabriela, Mgr.
KOHOUTOVÁ Zdenka, PhDr.
KOŠATKOVÁ Eva, Mgr.
KLÍPA Ondřej, Mgr.
HERVERTOVÁ Vojtěška, Bc.
BARTOŠEK Jan

Návrh programu:

Body k projednání s diskuzí:

1. Uvítání členů a členek
2. Schválení programu
3. Schválení Jednacího řádu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
4. Inkluzivní vzdělávání
5. Podpora zaměstnanosti Romů a Romek
6. Předsednictví ČR v Dekádě romské inkluze 2005 – 2015 a evropská dimenze začleňování Romů

Body k projednání bez diskuze:

7. Ustanovení Výborů a schválení jejich Statutů a předsedů/předsedkyň
 - a. Výbor pro Evropskou Platformu a Dekádu romské inkluze
 - b. Výbor pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace
 - c. Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách
8. Zpráva o stavu romských komunit za rok 2009
9. Výroční zpráva Rady
10. Informace o dotačním řízení Rady
11. Zpráva o činnosti ASZ za rok 2009

I. Uvítání členů a členek Rady

Předseda Rady vlády pro záležitosti romské menšiny zahájil zasedání ve 14:30. Jednání se účastnilo 15 členů Rady, 7 zástupců s pověřením k zastupování a k hlasování k jednotlivým bodům, čímž bylo dosaženo kvórum pro usnášeníschopnost Rady.

Zasedání řídil předseda Rady, předseda vlády RNDr. Petr Nečas, který ve svém úvodním projevu zmínil, že se jedná o první zasedání Rady po schválení jejího nového Statutu, kdy v souvislosti s ním došlo i k obměně členů Rady. Předseda představil svůj hlavní cíl týkající se činnosti Rady – záměr usilovat o to, aby aktivně pracovala a nebyla pouze formálním tělesem. Zdůraznil potřebu praktických výstupů Rady, které by měly vést k tvorbě a k prosazování moderní politiky romské integrace. Činnost Rady bude podporovat *Odd. kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro*

národnostní menšiny, v jejímž čele stojí vedoucí Mgr. Gabriela Hrabaňová. Oddělení je organizačně zařazeno v rámci Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR.

II. Schválení programu jednání

Předseda Rady přistoupil k dalšímu bodu jednání - ke schválení programu zasedání a vyzval členy Rady k návrhům na změny v programu. První změnu navrhl ministr školství, mládeže a tělovýchovy, Mgr. Josef Dobeš, který s ohledem na jiné plánované jednání v odpoledních hodinách vyjádřil potřebu předřadit bod. 4 Inkluzivní vzdělávání před bod 3. Schválení Jednacího řádu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Po jeho odchodu z jednání jej měla zastupovat v otázkách týkajících se vzdělávání paní Mgr. Anna Ježková, nová ředitelka odboru speciálního školství.

Další pozměňující návrh vznesl Ing. Karel Holomek, který považoval přítomnost předsedy vlády za významnou, vyjádřil však obavu, že se tato příležitost nebude nadále opakovat. Jeho návrh směřoval v první řadě k tomu, aby hned na začátku jednání předseda Rady představil svou vizi politiky romské integrace a naplňování programu soužití. V návaznosti na vyjádření předsedy Rady se měli vyslovit k této vizi i ostatní členové Rady. Ing. Karel Holomek rovněž vnímal téma inkluzivní vzdělávání jako prioritní, nicméně diskuse k tomuto tématu by neměla probíhat odděleně, ale v celkovém kontextu programu soužití.

Předseda Rady upozornil členy Rady, že je v první řadě nutné vyřešit určité formální náležitosti jednání jako je schválení programu zasedání a schválení Jednacího řádu Rady. Je však připraven sdělit svou základní představu o romské integraci, nicméně poukázal i na to, že chce naslouchat názorům členů Rady a hledat společně s nimi konkrétní řešení. Klíčové je pro fungování Rady, aby měla jasné a konkrétní výsledky, v tom vidí její důležitost. Důkazem toho, že jde předsedovi vlády o věc by následně mělo být to, že se mu podaří návrhy a podněty Rady prosadit. Dále zdůraznil, že nechce být pouze formálním předsedou, který se jednou za rok zúčastní zasedání, naopak chce být plnohodnotným předsedou, protože Radu vnímá jako klíčový poradní orgán vlády.

Ing. Karel Holomek potom vznesl otázku, zda je skutečně Rada pro záležitosti romské menšiny poradním orgánem vlády, protože má pocit, že rady přicházejí odjinud a názory členů Rady nejsou předmětem obecné diskuse.

Další návrh na změnu v programu zazněl od Mgr. Jozefa Baláže, který navrhl předřazení bodu č. 7 Ustanovení Výborů a schválení jejich Statutů a předsedů a předsedkyň a jeho včlenění do kategorie bodů k projednání s diskusí. Svůj návrh zdůvodnil tím, že pro funkčnost Rady je důležité fungování Výborů. Konkrétně navrhl předřadit bod č. 7 pod bod č. 3 Schválení Jednacího řádu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, navrhl také možnost vypustit bod č. 6 Předsednictví ČR v Dekádě romské inkluze 2005 – 2015 a evropská dimenze začleňování Romů, kdy informace k tomuto bodu může tajemnice Rady, Mgr. Gabriela Hrabaňová, poslat členům elektronicky.

Výstupem diskuse byla dohoda na následujícím programu jednání, v němž byl bod. č. 6 Předsednictví ČR v Dekádě romské inkluze 2005 – 2015 a evropská dimenze začleňování Romů vypuštěn.

Program jednání Rady:

Body k projednání s diskuzí:

3. Schválení Jednacího řádu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
4. Inkluzivní vzdělávání

5. Ustanovení Výborů a schválení jejich Statutů a předsedů/předsedkyň
 - a. Výbor pro Evropskou Platformu a Dekádu romské inkluze
 - b. Výbor pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace
 - c. Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách
6. Podpora zaměstnanosti Romů a Romek

Body k projednání bez diskuze:

7. Ustanovení Výborů a schválení jejich Statutů a předsedů/předsedkyň
8. Zpráva o stavu romských komunit za rok 2009
9. Výroční zpráva Rady
10. Informace o dotačním řízení Rady
11. Zpráva o činnosti ASZ za rok 2009

O tomto návrhu bylo následně hlasováno.

Výsledky hlasování:

Pro - 22 , Proti - 0, Zdržel se - 0

III. Schválení Jednacího řádu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
--

Předseda Rady představil úpravy Jednacího řádu Rady s ohledem na změnu Statutu Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Změny se dotýkají článku 2 Svolání zasedání Rady, odstavce 3, v němž je uvedeno, že by měla být pozvánka na jednání zasílána členům pouze elektronicky.

Dále náměstek ministra vnitra vznesl k Jednacímu řádu Rady jednu připomínku. Uvedl, že v Jednacím řádu Rady a ve Statutu Rady došlo k nesouladu v pojmosloví, v jednom dokumentu je užíván pojem stálý zástupce, v druhém pouze pojem zástupce. Tyto pojmy je nutné v obou dokumentech sjednotit. Předseda Rady vnímal tuto připomínku jako připomínku technicko legislativního charakteru, přislíbil její zapracování a sjednocení pojmosloví. Následně proběhlo hlasování o příslušném usnesení.

Návrh usnesení
Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny
č. 1

ze dne 23. listopadu 2010
k bodu 3

Schválení Jednacího řádu Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny

Rada

schvaluje

Jednací řád Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny

Výsledky hlasování:

Pro -22 , Proti -0 , Zdržel se -0

IV. Inkluzivní vzdělávání

Předseda Rady představil stručně bod jednání a předal slovo ministrowi školství, Mgr. Josefu Dobešovi. Ministr vnímá stejně jako Rada oblast vzdělávání spolu s oblastí zaměstnanosti jako prioritní téma romské integrace. Na téma nahlíží ze dvou pohledů – v první řadě na něj nahlíží jako na téma koncepční, z druhé strany se na něj dívá optikou rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *D. H. a ostatní versus Česká republika*. V současnosti je na něj vyvíjen tlak, aby akutně řešil naplňování požadavků vyplývajících z rozsudku D. H. a ostatní. V minulém týdnu předložil vládě zprávu o naplňování rozsudku v České republice, o tom jaké kroky budou uskutečněny do budoucna. Na jednání vlády ke zprávě proběhla diskuse. Štrasburský rozsudek říká, že dříve ve zvláštních a nyní v praktických školách, kde probíhá výuka dle osnov určených pro děti s lehkým mentálním postižením, je nadměrné zastoupení romských žáků, kteří v těchto třídách nemají co dělat, protože mentální postižení nemají. Statistiky dokládají, že 26 – 27% romských žáků se vzdělává tímto způsobem, zatímco u neromských žáků do těchto tříd byla zařazena pouze 3%.

Ministr následně představil, co dělá proto, aby k tomuto dále nedocházelo. V první řadě se zmínil o připravovaných vyhláškách *nahrazujících vyhlášku č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a vyhlášku č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných*, jejichž přepracování plánuje. Dalším důležitým úkolem v rámci řešení situace znevýhodněných romských žáků je rozpracování a implementace *Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání* (dále jen NAPIV).

Návrhy vyhlášek byly v říjnu dány do porady vedení resortu školství, ministr se je v návaznosti na to rozhodl přepracovat tak, aby v nich byly zohledněny připomínky krajů, zejména by mělo dojít k vyčíslení ekonomické náročnosti. V současnosti jsou vyhlášky ve vnitřním připomínkovém řízení MŠMT, následně do 7 dnů budou dány do vnějšího připomínkového řízení hned potom, co budou opět projednány na poradě vedení (předpokládaný termín vnějšího připomínkového řízení je od 1. 12. 2010). V rámci vnějšího připomínkového řízení dostanou příležitost k připomínkám i členové Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, zároveň budou vyhlášky poslány k připomínkování krajům a obcím k vyjádření. Vnější připomínkové řízení je plánováno na 14 dní, do konce roku by měly být připomínky vypořádány. Ministr se dříve zavázal k tomu, že vyhlášky budou předloženy Legislativní radě vlády do konce dubna 2011. Je však už nyní rozhodnut reagovat na naléhavou potřebu řešení situace romských žáků a předložit vyhlášky Legislativní radě vlády dříve, a to sice do konce ledna. Co se týká obsahu vyhlášek, budou určitě obsahovat následující oblasti:

- kvalifikovaný souhlas (zpracovaný v příloze vyhlášky);
- úpravu procesu diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb tak, aby romské děti bez mentálního postižení nemohly být zařazeny do praktických a speciálních škol.

Druhým krokem a zároveň oblastí, která byla předmětem kritiky bylo svolání pracovních skupin zabývajících se rozpracováním NAPIVU. Dne 2. března 2010 byl vládou schválen tento dokument v přípravné fázi, v souvislosti s tím byly ustanoveny tématické pracovní skupiny a jmenování jejich členové. Poprvé se členové pracovních skupin sešli v červnu. Nyní ministr školství svolává druhé setkání členů pracovních skupin na 2. prosince 2010 na 14:00 hod. Ministr přislíbil, že bude v aktivitách týkajících se rozpracování a implementace materiálů pokračovat.

Co se týká koncepce proinkluzivního vzdělávání, vnímá jako klíčové měnit systém vzdělávání o stupeň níže u předškolního vzdělávání, protože měnit systém speciálních škol

a škol praktických, to by měl být až krok pozdější. Už při své cestě po romských lokalitách s bývalým zmocněncem vlády pro lidská práva Michaelem Kocábem zdůrazňoval, že je nutné věnovat pozornost především předškolnímu vzdělávání, vzdělávání na mateřských školách, zde se ukrývá podstata řešení. Pokud znevýhodněné romské děti nenastoupí do mateřské školy, nemají šanci uspět na základní škole. V tisku bylo uvedeno, že MŠMT chystá plošně srovnávací zkoušky pro mateřské školky (dále jen MŠ), toto tvrzení ministr Dobeš vyvrátil. Přípravuje pouze popis toho, co by měl obsahovat poslední ročník školky, jakou výuku by měly děti v posledním ročníku absolvovat a jaké dovednosti by měly získat. Do těchto standardů pro poslední ročník MŠ chce zakomponovat prvky inkluzivního vzdělávání. Tímto by se měli zabývat i členové pracovní skupiny NAPIVU – měli by napomoci standardizovat poslední ročník školky směrem k inkluzi.

Další plánovanou změnu chystá ve spolupráci s ředitelem odboru, v jehož gesci je Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost z ESF. Ředitel odboru v současnosti připravuje návrh šablon z evropských peněz pro MŠ, obdobné těm šablonám, prostřednictvím nichž získávají peníze základní a střední školy. Při tvorbě šablon pro MŠ narážejí však na problém, protože ani v na úrovni EU není předškolní výchova nijak standardizována směrem k inkluzi dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu. Přesto chce ministr nabídnout MŠ evropské peníze, aby mohly realizovat inkluzivní vzdělávání.

Kromě toho chce ve spolupráci se členy Rady vlády pro záležitosti romské menšiny vyvíjet tlak na romskou menšinu, aby si uvědomila, že je poslední ročník MŠ důležitý pro úspěšný přestup dítěte do základní školy. Uvědomuje si, že se mu určitě nepodaří prosadit, aby byl poslední ročník školky povinný, protože ze všech stran slyší kritiku, že je tento krok společensky i politicky nepřijatelný. Je třeba také stimulovat školky, aby si jejich zřizovatelé uvědomili, že když budou MŠ aktivně přijímat znevýhodněné romské děti, budou je podporovat v začlenění do hlavního vzdělávacího proudu, tak za romskými dětmi přijdou i evropské peníze. V souvislosti s tím navrhuje, aby se příštího zasedání Rady účastnil vrchní ředitel, v jehož gesci je příprava příslušných šablon, může je členům Rady odprezentovat.

Kromě šablon pro mateřské školy plánuje realizaci pilotního projektu zaměřeného na začleňování romských dětí do MŠ, přičemž by se mělo jednat o individuální program národní (Pilotní program předškolní výchovy pro romské děti). Tento projekt by měl být stěžejním tématem jednání pracovní skupiny zabývající se rozpracováním NAPIVU dne 2.12., kde by mělo dojít ke stanovení pravidel této formy podpory. Tyto své návrh následně předložil ministr školství členům Rady k diskusi.

Předseda Rady v reakci na příspěvek zdůraznil důležitost vzdělávání pro romskou inkluzi. Je nutné odstranit skryté bariéry a zjednodušující zkratky v systému školství, které na základě etnického principu a sociokulturního znevýhodnění přesměrovávají romské děti do speciálních a praktických škol. Mezinárodní kritika je skutečně oprávněná, je nutné tuto praxi změnit. Poté předseda Rady poděkoval ministrovi Dobešovi za příspěvek a vyzval k vystoupení pana PhDr. Ivana Gabala, sociologa společnosti GAC spol. s.r.o.

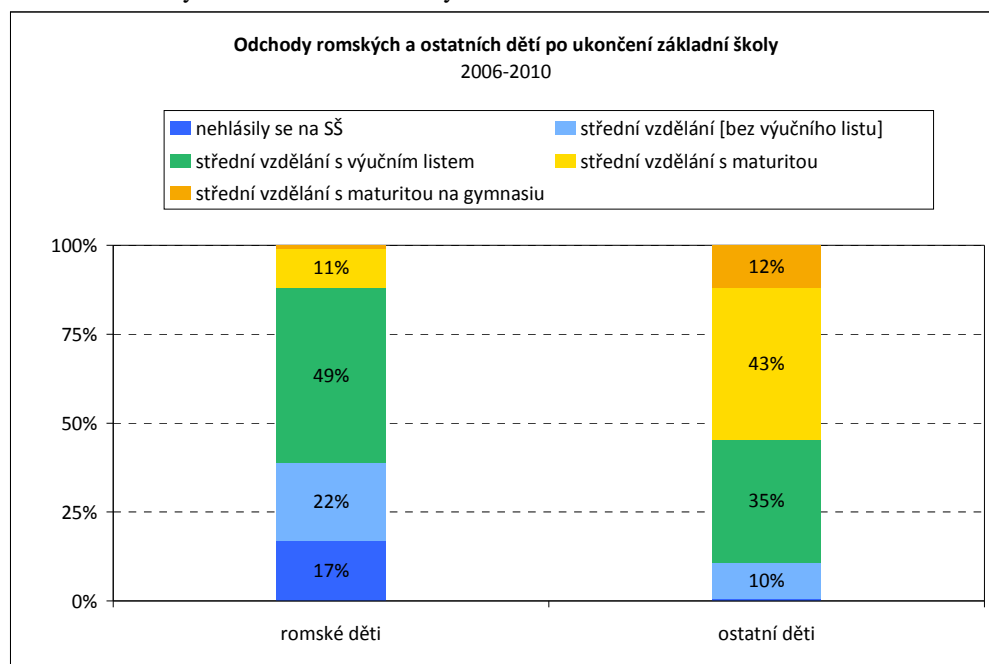
PhDr. Ivan Gabal ve svém příspěvku poukázal na důležitost inkluzivního vzdělávání Romů a na jeho celospolečenskou prospěšnost. Uvedl, že jsme nyní v období, kdy je nutné vyřešit základní dilema důležité pro klíčové politické rozhodnutí. Česká republika je v současnosti v situaci, kdy je skutečně připravena zahájit robustní politiku romské integrace a integrační programy ve srovnání se všemi ostatními zeměmi, které mají na svém území romskou menšinu. Zároveň zmínil paradox, že i přes dobré podmínky pro romskou inkluzi v ČR můžeme být kdykoli znovu odsouzeni Evropským soudem pro lidská práva za tentýž delikt jako byl rozsudek ve věci D. H. a ostatní. Integrační program pro vyloučené Romy a v rámci řešení situace sociálně vyloučených romských lokalit by přitom v horizontu 5 – 7 let mohl přinést zásadní obrat v celé situaci. Výsledkem programu by mohl být výraznější pokles počtu

lidí, kteří končí v ghettech a nárůst počtu osob, zejména žáků a studentů středních škol, středních učilišť, kteří budou žít běžným způsobem života většinové společnosti. Odhadem je, že by bylo možné jednu pětinu až jednu čtvrtinu romských dětí přearařit do pásma středoškolského vzdělání, přičemž se jedná o děti, které jsou v současnosti ve 4., 5. a 6. ročnících základních škol. Zaměření na tuto cílovou skupinu a její vtažení do středoškolského vzdělání by znamenalo významný obrat k lepšímu.

Pan PhDr. Ivan Gabal reagoval též na příspěvek ministra školství. Domnívá se, že opatření vůči praktickým a speciálním školám by mělo zahrnout maximální omezení, ne-li zákaz vstupu znevýhodněných romských dětí do prvních tříd těchto škol. Tento zákaz by měl být učiněn v reálném časovém horizontu, dle jeho názoru by měl platit už pro školní rok 2011 – 2012. Zároveň by měl být stanoven horizont, ve kterém poklesne podíl žáků v těchto školách, odhadem alespoň o jednu třetinu. Tohoto poklesu by mohlo být dosaženo v časovém v horizontu 3 – 4 let.

Současná politika ČR podporuje narušenou soudržnost české společnosti a vypadnutí značné části romské populace ze sociální sítě s odhadovanými náklady 16 miliard korun ročních mandatorních výdajů, které nezahrnují dětské dávky oprávněně vyplácené, ale zahrnují například náklady na vězeňství. Postrádáme opatření, která by nastartovala robustní mobilitní proces, který by vytáhl Romy „za vlasy“ nahoru. Graf č. 1 ukazuje, že 39% romských žáků odchází ze školy bez potřebného vzdělání. Tito lidé velmi často končí na úřadech práce a stávají se závislými na sociálních dávkách, nezdíka se jim nepodaří ani získat první pracovní zkušenost. Výstupem vzdělávání v praktických základních školách jsou děti bez potřebné kvalifikace a funkční gramotnosti. Z jedné strany je problém na straně základních a středních škol, které nepřipravují znevýhodněné děti na získání středoškolského vzdělání. V ČR převládá představa, že střední škola je výběrová jen pro děti, které na ní mají, tuto představu je nutné změnit. Z druhé strany problém souvisí s neschopností vyloučených romských rodin vhodně stimulovat a připravit děti na přestup do střední školy. Nedostatečnou podporu rodiny nedokáží základní i střední školy v současnosti vykompenzovat. Řešení těchto problémů by mělo být politickou prioritou.

1. Odchody ze ZŠ: srovnání romských a ostatních dětí.

Údaje za 913 romských a 1574 ostatních dětí, které navštěvovaly některou ze 14 ZŠ hlavního vzdělávacího proudu v blízkosti sociálně vyloučených lokalit. Údaje jsou spočítány z absolutních čísel.

Graf výše zobrazuje strukturu odchodu žáků ze základních škol, kdy 22% romských žáků odchází ze základní školy do středoškolského vzdělání bez výučního listu, u neromských dětí je to jen desetina, 17% romských žáků se nehlásí na střední školy, velkou část z nich tvoří děti, které ani nedokončí základní vzdělání. Ve skupině ostatních dětí se tato kategorie žáků objevuje výjimečně. Výzkum Světové banky poukázal, že 44% vyloučených romských respondentů nemělo funkční gramotnost, 40% mělo velmi nízkou funkční gramotnost – to jsou právě ti žáci, kteří ukončili vzdělání předčasně na základní škole.

Klíčové politické rozhodnutí by mělo umožnit:

- snížení počtu romských žáků, kteří ukončí vzdělávací proces na základní škole;
- zvýšení počtu romských žáků, kteří úspěšně přejdou na střední školu.

Pokud ke klíčovému politickému rozhodnutí nedojde a významná část romských žáků skončí opět pouze se základním vzděláním, potom v ČR vznikne další generace Romů, která bude nezaměstnaná, závislá na sociálních dávkách, která nepřijde ve svém okolí do kontaktu s pracujícími lidmi – budeme se nadále točit v bludném kruhu sociálního vyloučení Romů. Pokud nebude učiněno politické rozhodnutí, které podpoří přestup romských žáků na střední školu, zjistíme v následujících letech, že je na doplnění kvalifikace u této cílové skupiny pozdě. Tyto děti už dnes postrádají představu o životě, který se odvíjí od aktivní participace na trhu práce, postrádají profesně kvalifikační vzory. Transformace školství by se měla výrazně dotknout i středních škol, které musí být otevřené a připravené přijímat romské žáky.

Politické rozhodnutí by mělo zajistit dostatečnou institucionální kapacitu vzdělávacích institucí a dostatečné financování inkluzivního vzdělávání. Dilema politického rozhodnutí se dotýká tedy toho, zda budeme podporovat sociální mobilitu Romů směrem vzhůru nebo jestli je necháme ve stavu sociálního vyloučení.

Předseda Rady poděkoval panu PhDr. Ivanu Gabalovi za příspěvek a předal slovo panu JUDr. Vítu Shormovi, který zastává funkci vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva ve věci rozsudku *D.H. a ostatní versus Česká republika*. JUDr. Vít Shorm vysvětlil podstatu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, který dokládá, že byla v ČR v případě romských dětí diskriminace ve vzdělávání a vzhledem k tomu, že se v této oblasti nic nezměnilo k lepšímu, tak zřejmě nadále tato diskriminace přetrvává. Připomněl, že rozsudek Evropského soudu je rozsudek závazný, vyplývají z něho jasné požadavky, které je nutné naplnit v praxi. Povinnosti vyplývající z rozsudku jsou následující - je nutné v první řadě přijmout taková preventivní opatření, která zabrání tomu, aby diskriminace romských žáků nadále nepokračovala. Tyto povinnosti nelze obejít a Výbor ministrů Rady Evropy nad jejich plněním dohlíží. Od rozsudku uběhly tři roky, v průběhu nichž byla provedena řada přípravných kroků, včetně výzkumů. Kritika však na ČR dopadá nadále, zejména ze strany neziskových organizací, komisaře Rady Evropy pro lidská práva i Evropské komise proti rasismu a intoleranci a to kvůli tomu, že se v průběhu těch tří let nic nezměnilo, praxe přijímání romských dětí do základních škol praktických dále pokračuje. Této situace si je v současné době velmi dobře vědom Výbor ministrů a není mu například jasné, co se přesně zamýšlí s NAPIVem a také se na něj ptá. JUDr. Vít Shorm vítá závazek ministra školství pokračovat v aktivitách týkajících se NAPIVu, toto však není jediné poselství, které bychom měli Výboru ministrů na prosincovém setkání sdělit. NAPIV byl ve Štrasburku poměrně dobře přijat, problematický je však časový rozměr plánu, který sám o sobě obsahuje další sérii přípravných kroků a realizační fáze akčního plánu má nastat až později. Nyní je Výboru ministrů potřeba oznámit další zamýšlený postup, upřesnit a zpřisnit časové horizonty jeho plnění, zároveň je velmi důležité monitorovat celý proces a jeho výsledky, a hlavně těch výsledků skutečně a ověřeně dosáhnout.

Příští týden vystoupí zmocněnec na Výboru Rady Evropy s tím, že zde musí představit co jsme od rozsudku za dobu tří let uskutečnili a jaké jsou naše další plánované kroky. V současnosti je velmi obtížné vystoupit na setkání s vyjádřením, že rozsudek je pro ČR pouze doporučením, jak tvrdí resort školství, kdy romské děti jsou u nás plně gramotné a jen 28% romských dětí se vzdělává v základních školách praktických nebo v podobných vzdělávacích programech. Je obtížné přesvědčovat Výbor o tom, jak je náš vzdělávací systém dokonale dostupný. Se segregací romských dětí je nutné se skutečně „poprat“, nelze stále obházet požadavky vyplývající z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva. Nelze nadále pokračovat v praxi, která živí řadu lidí, zároveň které se řada lidí zastává už jenom z konzervativních důvodů, protože oni tímto způsobem tradičně přistupují k romským dětem a jsou niterně přesvědčeni, že je to pro tyto děti dobré. Velmi důležitým úkolem je změnit základní filozofické pohledy lidí, kteří s romskými dětmi pracují na celou tuto záležitost.

Předseda Rady poděkoval za příspěvek a otevřel diskusi k tématu. První se k diskusi přihlásil ministr školství, Mgr. Josef Dobeš, který chtěl reagovat na oba předřečníky. Ve Štrasburku by měla být přednesena zpráva, kterou minulý týden předložil vládě, kde je představen postup a jednotlivé kroky řešení, včetně harmonogramu jejich plnění. Zpráva popisuje to, co se zde děje. Není v ní napsáno, že je situace romských dětí v pořádku. Naopak se zpráva hlásí k problému, vyjadřuje vůli, že problém chceme řešit. Ve zprávě je uveden i přesný časový harmonogram, jak bude rozpracován NAPIV.

Ministr školství reagoval i na příspěvek PhDr. Ivana Gabala. Podle něj i graf, který zde byl prezentován naznačuje, že je reforma základních škol až druhým krokem transformace školského systému. Pokud dle grafů 39% romských žáků nedokončí nebo dokončí pouze ZŠ, je nutné tyto žáky podporovat už od mateřských školek. Ministr uznává, že hlavní vzdělávací proud u základního stupně vzdělávání je velmi problematický a také vyžaduje reformy, ale i graf zdůrazňuje, že problém tkví v přípravě na přestup do základní školy. Také vnímá jako klíčový krok maximální zákaz vstupu do 1. ročníku základních praktických škol pro děti, které nemají mentální postižení. Začleňování romských dětí ihned do první třídy praktických škol je skutečně problém. Česká školní inspekce ve svém šetření, které probíhalo na tomto typu škol a účastnilo se ho 15 tisíc žáků zjistila, že 324 dětí bylo do těchto škol chybně zařazených, z toho bylo 37% romských dětí, 63% neromských dětí. Hammarberg mluvil o 12% romských dětí špatně zařazených. Ministr školství si také uvědomuje, že je nutné přijmout vyhlášky a zakázat vstup dětí bez mentálního postižení do základních praktických škol.

Ke slovu se přihlásil opět PhDr. Ivan Gabal. Kdyby byl on sám v roli britského advokáta, který zastupoval 18 stěžovatelů u Evropského soudu pro lidská práva ve věci D.H. a ostatní versus ČR, tak by ho zajímal i počet romských žáků, kteří byli zpětně přeřazeni ze základních škol praktických do běžných základních škol. Při bližším sledování bylo zjištěno, že reintegrace proběhla asi u 1% romských žáků (možná i jen u 1‰). Problém tedy není pouze v tom, jak jsou romští žáci zařazováni do segmentu speciálního školství, ale i v tom jak je systém v tomto segmentu udržuje. Jestliže výzkum provedený GAC dokázal, že asi 40% romských dětí z běžných základních škol končí bez potřebné kvalifikace, tak si můžeme být jisti, že u základních škol praktických je tento podíl daleko vyšší. Zpravidla jde o školy, kde je koncentrace romských žáků nad 50% podíl. Je nutné skutečně zakázat vstup romských žáků do praktických škol bez diagnózy medicínského doktora, nikoliv diagnózy poradny, která je nedostačující. Sice bude tento krok krokem nepopulárním, ale je to krok skutečně potřebný. Uvedl, že ČR skutečně může být postavena „na hambu“ už jenom za to, že dopustila riziko další recidivy rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D.H. a ostatní, kdy ve skutečném životě sociálně znevýhodněných romských žáků nedošlo k žádné změně. Je rovněž nutné se přímo zavázat ke snížení konkrétního podílu romských žáků na speciálních

a praktických školách (např. o jednu třetinu). Pokud předložíme tyto dva argumenty Výboru ministrů, minimálně ukážeme, že jsme v ČR nastoupili jiný trend.

Na příspěvek navázal Ing. Karel Holomek, který vítá plánované kroky ministra školství, protože přispějí ke zvýšení počtu romských žáků ve školách hlavního vzdělávacího proudu. Nenastane však klíčová změna v oblasti desegregace. V polovině devadesátých let byla konkrétně v Brně na běžných základních školách míra segregace na úrovni 30 – 40%, dnes jsou v Brně základní školy, kde je míra segregace romských žáků 100 %. Dobrá vůle vlády a resortu školství nestačí, je nutné aby desegregaci podporovali samotní zřizovatelé základních škol – obce, kraje - jim je nutné vštěpovat, že musí podporovat desegregaci a realizovat inkluzivní vzdělávání romských žáků na běžných školách.

V současnosti spolupracuje s Muzeem romské kultury v Brně na projektu, jehož cílem je eliminace segregace romských dětí v oblasti vzdělávání a jejich desegregace ve školství, který je financovaný z Roma education fund. V rámci projektu komunikuje s řediteli běžných základních škol. Někteří ředitelé tvrdí, že když se na ně obrátí rodiče romského dítěte, nemají problém přijmout dítě do běžné základní školy. Bohužel romští rodiče nakonec sami preferují vzdělávání dítěte v praktické škole nebo ve spádové romské škole, protože sami znají toto prostředí, mají důvěru v pedagogický tým, věří, že zde dítě nebude vystavováno šikaně či diskriminaci a nechtějí dítě posílat do neznáma a to i přes intenzivní osvětu romské občanské iniciativy, která je od umístění dětí do těchto škol zrazuje. On podporuje medializaci problému segregace romských žáků, na jeho články však často reagují odborníci jako je např. PhDr. Jiří Pilař, který desegregaci zpochybňuje a vnímá ji jako velký problém.

Na druhou stranu jsou tu však i čeští rodiče, kteří nezřídka v případě, kdy do běžné školy začnou docházet romští žáci, začnou své děti přezazovat do jiných „bílých“ škol. Jako konkrétní příklad zde uvádí případ brněnské základní školy v ul. 28. října, kde došlo ke sloučení dvou základních škol. Během dvou let se kvůli odlivu neromských žáků z této školy stala čistě romská škola. Míra segregace romských žáků se na ostatních brněnských praktických školách pohybuje okolo 60 – 70%, tito žáci se zde vzdělávají dle osnov určených pro děti s lehkým mentálním postižením. Problém segregace je méně výraznější na malých obcích či městech, kde je jedna škola, takže čeští rodiče nemají možnost výběru školy, kam by mohli své dítě přeradit. V Brně, v Ostravě, v Praze jsou desítky romských škol, přitom segregace romských dětí, žáků a studentů je největší překážkou romské integrace, protože díky ní nemají české a romské děti příležitost seznámit se tady a teď na běžné základní škole, což samozřejmě v budoucnu negativně ovlivňuje kvalitu jejich soužití. Pan Ing. Karel Holomek následně vyzval předsedu vlády i ministra školství, aby vnímali občanské členy Rady jako odborníky schopné diskuse o transformaci systému školství, kteří mohou vnést řadu podnětných připomínek i návrhů k tématu a jsou schopni diskutovat s odborníky jako je např. PhDr. Jiří Pilař.

Zmínil zde i situaci, kdy řada ředitelů základních škol praktických odmítá přijmout do školy romské žáky, kteří jsou dle vyjádření pedagogicko-psychologické poradny v pořádku a doporučují romským rodičům nechat zapsat dítě do klasické ZŠ. Nezřídka se stává, že ředitelé běžných škol odmítají romské dítě přijmout a to díky odmítnutí nakonec končí v praktické škole. Problém spočívá nejen v postojích romských rodičů ke vzdělávání dítěte, ale i v postojích většinové společnosti, v odmítání soužití s Romy.

Pan Ing. Holomek se vyjádřil i k příspěvku PhDr. Ivana Gabala, kdy on sám není tak optimistický v tom, že je možné zvýšit vzdělanostní úroveň jedné čtvrtiny romských žáků ze základního vzdělání na středoškolské vzdělání, ani není přesvědčen o tom, že je ČR připravena realizovat rozsáhlý integrační projekt. ČR je možná po ekonomické stránce připravena, ale co se týká intolerance a negativních postojů společnosti k Romům, která se

výrazně projevuje např. v oblasti zaměstnanosti, je na tom ČR dle jeho názoru hůře než Slovensko, kde je Romů více.

Předseda Rady poděkoval za příspěvek. Sám navrhl vyzkoušet neortodoxní přístupy při řešení situace romských žáků. Dle jeho názoru systém speciálních škol sám generuje pro sebe žáky. Otázkou je, zda by nebylo na místě omezit kapacitu praktických a speciálních škol, a to ne kosmeticky o několik málo procent, ale razantněji, např. o 30% či 40%. Na druhou stranu by mělo dojít ke zvýšení kapacity běžných škol tak, aby žáci speciálních a praktických škol mohli přejít do škol hlavního vzdělávacího proudu. V současnosti běžné základní školy fungují jako určitý imunitní systém, který vylučuje ty skupiny dětí, které se něčím liší. V místech, kde se vyskytují praktické nebo speciální školy, a zároveň i znevýhodnění romští žáci dochází k situaci, kdy jsou praktické školy plné romských žáků. Ať už se dítě lehce odlišuje od běžných dětí, současný systém běžného školství jej nedokáže přijmout, vtáhnout a pracovat s ním, spíše usiluje o jeho vytlačení. Razantní snížení kapacity základních škol praktických o 30 – 40% by mohlo snížit poptávku těchto škol po žácích, kteří se nějakým způsobem odlišují od ostatních např. na základě etnického původu, sociokulturního znevýhodnění či nějaké lehké dysfunkce i poruch učení.

Slova se ujal ředitel Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách, Bc. Martin Šimáček. Často vidí, že i když ve městě neexistuje praktická škola a jsou zde školy hlavního vzdělávacího proudu, stejně i v nich dochází k výrazné diverzifikaci žactva a vznikají tak v obcích a městech s vyloučenými romskými lokalitami ghetto školy. Dochází k efektu, o němž hovořil předseda Rady, kdy systém vzdělání vytváří místa, kam vytěsní romské žáky i v rámci hlavního vzdělávacího proudu. Dále chce vznést několik dotazů k ministroví školství. Otázky půjdou po dvou úrovních. První se dotýkají měkké podpory učitelům, pracovníkům poradenství, tj. podpory těch, kteří jsou v přímém kontaktu se žáky, aby získali potřebné kompetence a dokázali jim adekvátně pomoci (opatření ke zvýšení připravenosti běžných škol na přijímání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami). Druhá oblast otázek se bude týkat „tvrdých“ opatření legislativní povahy daných MŠMT. Mezi tato opatření patří i klíčové vyhlášky nahrazující vyhlášku 72 a 73/2005 Sb. Co se týká předškolní přípravy, kterou zde zdůrazňoval ministr školství, existuje na ministerstvu schválená Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí a pracovní skupina k vytvoření a k naplňování Akčního plánu Koncepce včasné péče. Ředitel Šimáček by uvítal v souvislosti s tím, kdyby kromě pracovních skupin k NAPIVU byla obnovena činnost i této pracovní skupiny zabývající se včasnou péčí.

Jeho otázky zní:

- 1) Plánuje ministr školství změnu obsazení pracovních skupin k NAPIVU? Dle názoru Bc. Martina Šimáčka bylo předchozí obsazení odpovídající a velmi reprezentativní (tj. pracovní skupiny tvořili odborníci z oblasti vzdělávání, školských poradenských pracovišť, zdravotníci, samotní pedagogové, odborníci z NNO zabývající se podporou dětí se speciálními vzdělávacími potřebami).

Dále, v médiích zaznělo vyjádření ministra školství, že připravované vyhlášky jdou nad rámec rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, zároveň i nad rámec potřeb vyplývajících z terénu. On se naopak domnívá, že vyhlášky jsou v této chvíli naprostým základem, vytváří dobrý podklad pro budoucí transformaci vzdělávacího systému, v této souvislosti se chce ministra školství zeptat:

- 2) Ví už v současnosti, jaké oblasti budou z vyhlášek vypuštěny? Dotknou se úpravy např. financování školství a změn v normativech nebo přímého zařazování žáků se sociálním znevýhodněním do praktických škol, či připravované katalogizace podpůrných opatření a vyrovnávacích opatření, která má do budoucna nahradit členění dětí se speciálními

vzdělávacími potřebami? Je možné tedy zde popsat jak budou vyhlášky upraveny v nejbližším období?

Agentura vnímala před dvěma lety velkou změnu v oblasti tvorby a realizace proinkluzivních opatření na resortu školství, změnu která umožnila vykomunikovat se skupinou sociálních programů na MŠMT, která spadala do gesce náměstkyně Mgr. Kláry Laurenčíkové, řadu pozitivních kroků a opatření ke zlepšení situace znevýhodněných romských žáků. Předchozí ředitel příslušného odboru, pan PhDr. Jiří Pilař, který opět začal spolupracovat s resortem školství, je z pohledu ředitele Agentury tím, kdo dlouho držel ochranou ruku nad segregáčními postupy českého školství a nyní se vrací veřejně zpět do hry. V souvislosti s tím klade ministru školství dotazy:

- 3) Jaká je současná pozice pana PhDr. Jiřího Pilaře na resortu školství, bude opět udržovat či přímo prosazovat segregáční postupy v oblasti vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami?
- 4) Plánuje ministr školství rozšíření odboru, který má na starosti koncepci inkluzivního vzdělávání, včetně navýšení jeho personální kapacity?

Ministr školství, Mgr. Josef Dobeš následně uvedl, že PhDr. Jiří Pilař nespolupracuje s MŠMT vůbec. Jeho vazbu na resort školství vysvětlit tím, že je v současnosti zapojen výhradně do agendy týkající se transformace dětských domovů a diagnostických ústavů. Už dříve v poslanecké sněmovně ministr školství vysvětloval, že všechny typy ústavních zařízení musí projít ozdravnou kúrou, protože fungují neefektivně, jsou například naplněny pouze z 50%, je nezbytné zeštíhlení škol a ústavů a v tomto ohledu bude spolupracovat resort školství s panem PhDr. Jiřím Pilařem, protože on vzešel z těchto ústavů.

Co se týká financování školství, je nutné vyřešit problém zneužívání financí, které byly neoprávněně vyplaceny praktickým školám v souvislosti s chybně zařazenými dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. Potom, co Česká školní inspekce provedla kontrolu praktických škol a odhalila oněch 324 špatně zařazených dětí, rozhodl resort školství o tom, že dotčené školy musí vrátit finance, které na tyto děti neoprávněně získaly, tj. částku 7.500.000 do rozpočtu resortu školství. Součinnost odboru speciálního školství s Radou i s Agenturou bude zajišťovat jeho ředitelka, Mgr. Anna Ježková. V současnosti se resort školství pokouší získat jednoho příslušníka romské menšiny do svých řad – pana Daniela, který by mohl působit přímo na odboru speciálního školství.

Úpravy v návrzích vyhlášek se dotknout oblastí, které nutně nesouvisí s požadavky rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *D. H. a ostatní*. Řešili se v nich například cizinci, azylová centra, speciální diagnostická centra a podobně, mimo jiné vyhlášky sebou nesly vysoký ekonomický náklad. Věci, které přesahují rámec rozsudku nechce ministr „smést ze stolu“, tyto návrhy předloží později k řešení. Z návrhů vyhlášek budou vyčleněna témata, na která není nutné spěchat v souvislosti se Štrasburským rozsudkem. Ministr Dobeš vnímá také jako problematickou definici žáka se sociálním znevýhodněním (obsahuje návrh vyhlášky nahrazující vyhlášku 73/2005 Sb.). Tato definice je dle jeho názoru příliš široká, např. zahrnuje děti, kterým se nemohou rodiče z časových důvodů věnovat nebo např. dítě, které dojíždí). Tyto věci hodlá ministr upravit.

NAPIV bude dále pokračovat, s tím, že členské obsazení pracovních skupin by se měnit nemělo, bude nadále zajištěna reprezentativnost odborníků z oborů, které souvisí s inkluzivním vzděláváním. Co se týká vyhlášek, jakmile ministři vrátí Legislativní rada vlády vyhlášky k podpisu, vytvoří resort školství metodický list ministra školství všem školám, v němž ministr podtrhne to, co je ve vyhláškách, a bude zde apelovat na to, aby se žádné dítě bez mentálního postižení nevzdělávalo v praktických školách dle osnov pro děti s lehkým mentálním postižením.

Ministr dále souhlasil s PhDr. Ivanem Gabalem, on sám nezná případ, kdy bylo romské dítě přeřazeno z praktické školy do běžné základní školy. Na tuto oblast by se měl zaměřovat Individuální program národní, oblast zahrnuje i činnost psychologů a asistentů pedagoga. Co se týká financování škol, tak systém projde v příštím roce revolucí, kdy MŠMT nechce nadále financovat vzdělávání žáků normativem, chce zahájit diskusi o tom, zda normativy srovnají a zruší normativy krajské. Chce zároveň dosáhnout toho, aby byla oblast financování regionálního školství tématem NERVu.

Ministr dále reagoval i na příspěvek pana Ing. Karla Holomka. On sám zjistil při rozhovorech s romskými rodiči, že preferují vzdělávání dítěte ve škole, kam sami docházeli, protože sami mají se školou dobré osobní zkušenosti, věří pedagogickému sboru. Míř je tedy skutečně na obou stranách, kdy samotní Romové musí projevit odvalu, že se budou vzdělávat jinde, v jiných školách, v jiném prostředí, se kterým nemají předchozí zkušenost.

Ministr školství nesouhlasil s PhDr. Ivanem Gabalem, protože si sám není jistý, zda by skutečně měl být ošetřující dětský lékař tím, kdo bude provádět diagnostiku dítěte. Je ochoten polemizovat o poradnách, o jejich kvalitě, kdy uznává, že školská poradenská zařízení nefungují dobře. Pan PhDr. Ivan Gabal uvedl svůj výrok na pravou míru, kdy doplnil, že medicínským lékařem měl na mysli psychiatra. Ministr školství následně vyjádřil obavu, zda by romští rodiče byli ochotni nechat diagnostikovat dítě psychiatrem. Svou roli by zde mohla sehrát nedůvěra a bariéra ve vzájemné komunikaci, stejně tak nedůvěra může sehrát roli i v případě psychologa. Ministr bude samozřejmě usilovat o to, aby diagnostiku prováděl skutečný odborník vybavený potřebnými kompetencemi, člověk s dostatečnou kvalifikací. Potřebné je v souvislosti s diagnostikou změnit celkové fungování pedagogicko-psychologických poraden.

Do diskuse se přihlásil i Bc. Cyril Koky, krajský koordinátor pro romské záležitosti Středočeského kraje. Jeho otázka směřovala opět k ministru školství. Zajímal se o to, jak dlouho bude dle jeho názoru trvat transformace základních škol praktických a speciálních škol, včetně jejich reorganizace. Dále se dotazoval, co udělá resort školství proto, aby romské děti nebyly segregované a zda by se ministr mohl vyjádřit k tomu, proč romské děti nepřechází z praktických škol do běžných škol? On sám vnímá, že dochází k neustálému boji mezi MŠMT, občanskou iniciativou a vzdělávacími institucemi na lokální úrovni.

Na dotaz reagoval ministr školství s tím, že chce celý systém školství zefektivnit prostřednictvím vyhlášek, metodického listu, který v návaznosti na vytvořené vyhlášky vydá, dále chce podpořit zintenzívnění kontroly škol prostřednictvím České školní inspekce. Ministr chce maximálně podpořit Českou školní inspekci, aby ve svém úsilí nadále pokračovala. Sám vnímá jako přínosné i to, že se vrací miliony neoprávněně vyplacené školám za žáky chybně zařazené do praktické či speciální školy. Pro příští rok by snad mohlo dojít ke snížení počtu romských žáků o 5 – 10%, což povede nutně k tomu, že školy budou muset zefektivnit svou činnost, některé školy se budou muset např. i slučovat.

Ke slovu se přihlásil dále David Dudáš z Pravoslavné církve. Zná konkrétní případy, kdy ředitelé zvláštních škol o prázdninách dělají náborů mezi romskými rodinami a přesvědčují je, aby daly děti do prvních tříd speciálních škol. To, co zde říkal PhDr. Ivan Gabal o tom, že by měl být učiněn zákaz vstupu romských žáků do první třídy praktické či speciální školy je velmi dobrá věc. Některé MŠ přímo připravují romské děti na to, aby rovnou nastoupily do praktických nebo základních speciálních škol. Jiné školky zřizují speciální třídy pro romské děti a v těch třídách je výuka romských dětí upravena tak, aby skutečně skončily ve speciálních nebo praktických základních školách. Kromě toho, že vzdělávání v praktických školách snižuje vzdělanostní šance romských dětí, končí řada jejich absolventů tak, že se uchylují k rizikovým formám chování, častěji se z nich stávají uživatelé návykových látek a jsou také častěji pachatelé trestné činnosti.

Pro ministra školství je novinkou, že by MŠ zřizovaly speciální ročníky, nicméně k odstranění této praxe by mohly napomoci právě evropské peníze, ke kterým mohou mít školky do budoucna přístup prostřednictvím chystaných šablon. Kdyby opět tyto peníze školky zneužívaly, musely by je vrátit. Je důležité zároveň přímo označovat konkrétní školky a školy, které podporují přestup či přímo dělají nábor romských dětí do praktických škol. Dle ministra školství budou ředitelé takových vzdělávacích institucí potrestáni.

Slovo následně přebírá náměstek ministra kultury, JUDr. František Mikeš, který popisuje situaci v Českém Krumlově, kde Romové tvoří významnou část obyvatel. Zde se problémem zabývali od začátku. Už v letech 1995 a 1996 jezdili do Českého Krumlova zástupci EU a vyčítali tehdy ČR, že zde vytváříme zvláštní školy pro Romy. On se jim snažil vysvětlovat, že tyto školy umožňují získat vzdělání těm, kteří nejsou na školní vzdělání dostatečně připraveni. Pravdou je, že do běžných základních škol přicházely děti nepřipravené, mnohdy např. neuměly dobře česky, nestíhaly výuku a začaly ztrácet kontakt s třídou jako takovou. V důsledku toho přestaly docházet do školy nebo úplně přestaly mít o školu zájem. Rodinné prostředí nevytvářelo na děti tlak ke vzdělávání. Celé je to v podstatě uzavřeným kruhem. Člověk, který nezíská vzdělání, nemá šanci se v budoucnu úspěšně integrovat, protože nemá předpoklady k tomu, aby integrován byl. Buď je v důsledku nízké úrovně vzdělání a nedostatečné kvalifikace nezaměstnaným a nechodí do práce nebo chodí do práce, která ho nebaví a nenaplnuje. Dnes absolventi praktických škol těžko získávají pracovní uplatnění a je pro ně obtížné zapojit se plnohodnotně do české společnosti. Jeden významný člen města tvrdí, že dokud nebude povinná školní docházka končit získáním dokladu o kvalifikaci k výkonu určitého povolání, tak se situace vyloučených Romů nezmění.

Do diskuse se zapojila Mgr. Anna Čurdová z Asociace krajů. V první řadě, inkluzivní vzdělávání je věc, která je velmi pozitivní, je potřebná, nicméně vždy v těchto otázkách půjde o finance a samozřejmě i o děti. Romské děti musí mít v běžné škole jistotu a pocit bezpečí, je nutné zajistit, aby je ostatní žáci z majority přijímali, podporovali je, musí být zajištěno, aby nebyly romské děti v běžné škole diskriminovány. Za druhé, neví jestli panuje všeobecná představa o tom, jak to vypadá v současných prvních třídách, které jsou naplněny v průměru 30 dětmi. Pokud v takovém počtu bude mezi běžnými žáky ve třídě několik dětí se znevýhodněním, včetně dysgrafiků, dyskalkuliků a budou vyžadovat další odbornou pomoc v rámci inkluzivního vzdělávání, dále ve třídě budou žáci s potřebou jiného typu speciální péče, do toho jsou učitelé zavaleni administrativou, chybí zde i díky nedostatečnému financování asistenti pedagoga, je zde reálné riziko, že systém základního vzdělávání zkolabuje. Vítá, že ministr školství chystá revoluci ve financování, doufá, že tato revoluce bude mít přínos i pro kraje a povede ke zvýšení kvality základního vzdělání. Pak zde zazněla další připomínka týkající se zřizovatelů škol. Základní školy praktické a speciální zřizují obce a kraje, ty mají odpovědnost za to, jakým způsobem se bude pracovat se znevýhodněnými romskými dětmi. Základním předpokladem inkluzivního vzdělávání musí být jasná spolupráce MŠMT s obcemi a s kraji, pokud taková spolupráce a koordinace postupů nebude nařízená ze shora systémem vyhlášek, metodických pokynů, nebude tento systém fungovat.

Zároveň vyzvala pana Dudáše, aby konkrétně uvedl města a obce, kde probíhá nábor romských dětí do praktických a speciálních škol, pokud se o takových postupech nebude mluvit jmenovitě a konkrétně, potom zde nemůže být provedena náprava.

Zástupkyně Asociace krajů se zmínila i o problematičnosti zákazu přijímat určitou skupinu dětí do nějakého typu školy, protože je zákaz v rozporu s principem svobodné volby, který je ukotven i v Ústavě ČR. Rodič má svobodnou volbu školy, kdy stát může rodiči pouze doporučit nebo ho přesvědčovat, aby romské děti bez mentálního postižení chodily do klasické základní školy, aby je nezapisovali do romské či praktické školy, kam docházeli oni. Je nutné spíše posílit asistenční službu, a to už od mateřských škol, což je otázkou peněz.

Restrikce, zákaz vzdělávání dětí bez mentálního postižení v praktických školách, to není správná cesta k inkluzivnímu vzdělávání.

Předseda Rady reagoval na poznámku ke svobodnému výběru školy. Uznal, že jakékoli opatření musí brát v úvahu, že musí být zachována svobodná volba rodiče o tom, na jaké škole bude jeho dítě vzděláváno. Na druhou stranu, jedná-li se o typ školy, která poskytuje jiný druh výuky než je běžný, tak zde musí skutečně existovat objektivní důvod proto, aby se dítě vzdělávalo v této speciální škole. Jiný způsob, jak zabránit vzniku romských škol s 80% zastoupením romských žáků, jak zajistit „mixování“ složení žáků a jak zabránit romským žákům bez mentálního postižení vzdělávat se v běžné škole zřejmě kromě zákazu není. Nevidí, že by došlo k omezení principu svobodného výběru školy v případě zákazu umístování dětí bez mentálního postižení do praktických základních škol, kde by byly vzdělávány dle osnov pro děti s mentálním postižením.

Bc. Lenka Balogová z Ústeckého kraje vidí jako hlavní příčinu ve špatné práci pedagogicko- psychologických poraden, které mají na starosti diagnostiku romských dětí. Způsob fungování těchto poraden zapříčiňuje přeplněnost praktických či speciálních škol sociálně znevýhodněnými romskými dětmi. Zároveň vnímá diagnostikování romských dětí jako určitou komerční aktivitu ředitelů praktických škol, kteří chtějí mít určitý počet žáků, aby si udrželi pracovní místo pro sebe i pro svůj pracovní kolektiv. Svou vinu nesou i ředitelé pedagogicko psychologických poraden, kteří rovněž podporují zařazování romských dětí do speciálních škol. V celé této oblasti je velký byznys, kdy jsou normativy na jednoho žáka, u něhož je diagnostikováno mentální postižení až dvaapůlkrát vyšší než je tomu u žáků vzdělávaných v běžných školách. I na toto by měl být brán zřetel při transformaci českého školství. Dále zazněla technická připomínka k NAPIVU, paní Balogová vítá, že pracovní skupiny k rozpracování tohoto dokumentu budou opět aktivní. V tuto chvíli by však bylo přínosné, kdyby do nich byli zapojeni i někteří členové občanské části Rady nebo jimi delegovaní zástupci.

Paní Jiřina Bradová ze Zlínského kraje reagovala v diskusi na častou zmínku o tom, že romští rodiče posílají své děti do základních škol praktických. Ve skutečnosti jsou zde i osvícení romští rodiče, kteří chtějí dát romské děti do klasické základní školy. Narážejí však v praxi na odpor neromských rodičů, kteří následně hromadně odhlašují své děti z klasické základní školy a přeřazují je jinam, či přímo vyhrožují řediteli školy, že své dítě odhlásí ze školy, kam dochází romští žáci, a to i v případech, kdy do školy s kapacitou 400 žáků dochází pouze 5 romských žáků. Ředitelé pak dochází za krajskými koordinátory pro romské záležitosti s tím, že si nedokáží s touto situací poradit. Praxe dokládá, že ani ředitelé škol nejsou na řešení těchto situací dostatečně připraveni.

Paní Mgr. Anna Ježková, nová ředitelka odboru speciálního školství na MŠMT zareagovala na předchozí příspěvky. Ona sama přichází z terénu, z klimatu, o kterém se v debatě hovořilo. V rámci svého působení na resortu školství chce určitě prosazovat to, aby škola nebyla zaměřena výhradně na výkon, ale i na vztahy. Důležitá je samozřejmě připravenost běžných škol na příliv dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Můžeme prosazovat inkluzivní vzdělávání, ale v první řadě je nutné připravit půdu pro tento typ vzdělávání. Je nutné změnit prostředí na školách, připravit podmínky pedagogům tak, aby skutečně mohli vzdělávat inkluzivně, aby mohli uplatnit individuální přístup k žákům. V tuto chvíli to nejde, pokud má učitelka ve třídě 30 dětí, nebude si vědět za těchto podmínek rady i přes to, že jí pedagogicko-psychologická poradna klade za úkol přistupovat k dítěti individuálně. Je důležité, aby odbor speciálního školství inicioval spolupráci s jinými odbory MŠMT, které se zabývají vzděláváním v běžných školách. Odbor speciálního školství pak může převzít roli konzultanta, metodika. NAPIV chce ředitelka dopracovat a určitě prosazovat, dne 2. 12 se sejde 8 lidí - garantů jednotlivých pracovních skupin na půdě MŠMT,

při této schůzce chce usilovat o to, aby na NAPIVu spolupracovali zejména lidi z praxe, z terénu.

PhDr. Ivan Gabal následně doporučil, aby se vyjádřil JUDr. Vít Shorm k otázce svobodné volby praktické nebo speciální školy. Má za to, že školy byly definovány svým určením pro děti s mentálním postižením a podstata rozsudku štrasburského soudu tkvěla v tom, že se v nich ocitají děti, které se zde vzdělávat nemají, což potvrdilo i šetření České školní inspekce. Problém svobodné volby rodičů je právně výrazně omezený, protože jinak rodiče definují svoje dítě jako mentálně postižené.

Dále uvítal příspěvek z Asociace krajů. Je velmi důležité zmínit, že celkově problém existence sociálně vyloučených romských lokalit postihuje mimořádně silně čtyři kraje a má silnou územní dimenzi. Dotýká se přednostně Moravskoslezského, Olomouckého, Karlovarského a Ústeckého kraje, kde by zastupitelé krajů měli značně zvýšit pozornost k řešení problému sociálního vyloučení Romů i segregace romských dětí z hlavního vzdělávacího proudu. Je otázka, jestli mohou mít političtí reprezentanti a zastupitelé krajů zájem na tom, aby romské děti v kraji vstupovaly do vzdělávacího modelu, který generuje převážně nezaměstnané a problémové děti bez jakékoli kvalifikace. Naopak by přece měli vyvíjet daleko větší tlak jak na sektor školství řízený MŠMT, tak i na krajem zřizované střední školy, aby byly daleko výkonnější při „vtahování“ romských žáků a při jejich přípravě na úspěšnou profesní kariéru. Sám navrhuje, aby se maximální pozornost věnovala spíše otázce, jak zahájit mobilitní proces Romů směrem vzhůru, směrem k získání středoškolského vzdělání a kvalifikace. Pokud bude otevřen „výťah“ Romům směrem vzhůru, tak ten zároveň začne „vytahovat“ nahoru i znevýhodněné romské děti ze spodu, protože ty uvidí model úspěchu u romských absolventů středních škol, vzory kariérního vzestupu. Neměli bychom debatu omezovat pouze na otázku, jak zamezit dětem bez mentálního postižení vstupovat do segmentu speciálních škol, které generují neúspěšné a problémové děti.

Dále se zmínil i o problému segregace a vysoké koncentrace romských žáků na některých typech škol, kdy uvedl příklad dobré desegregační praxe, která byla zahájena v loňském roce v Břeclavi, kde zastupitelstvo obce rozhodlo, že razantně sníží podíly romských žáků na praktických školách. GAC jim doporučilo, aby snížilo podíl o 20% a oni na tento návrh přistoupili, a protože je město zřizovatelem těchto škol, tak se v tomto duchu dohodli i s řediteli škol, s rodiči žáků a skutečně se jim v praxi podařilo takto podíl snížit. Byla to vyjádřená svobodná vůle samosprávy, která je zřizovatelem základních škol, kdy jim desegregaci nikdo nemusel shůry nařídit - toto je velmi dobrá zkušenost, kterou by měly zvážit ostatní obce a kraje. Dále PhDr. Ivan Gabal představil projekt GAC, který společnost realizuje ve spolupráci s organizací Nová škola. Součástí projektu by měla být kampaň odvysílaná v televizi NOVA, která bude sponzorsky vysílat spot v rámci masivní antidiskriminační kampaně, dohoda s TV NOVA je otázkou několika dní. Kampaň bude hrazena z dotace MŠMT a očekávaným výstupem je změnit příznivě klima ve vztahu k romským dětem, žákům a studentům a podpořit jejich vzdělanostní šance.

JUDr. Vít Shorm odpověděl na dotaz PhDr. Ivana Gabala a doplnil, že rozsudek vycházel z toho, že ve zvláštních školách je příliš romských žáků ve srovnání s dětmi neromskými. Toto se podařilo i statisticky prokázat prostřednictvím výzkumných studií. Úkolem vlády bylo prokázat, že existuje rozumné a objektivní odůvodnění proč bylo ve zvláštních školách tolik romských dětí. Vláda nabídla dvě vysvětlení:

- 1) souhlas či přímo žádost rodičů se zařazením dítěte do zvláštní školy;
- 2) dále u těchto dětí proběhla diagnostika ve školských poradenských zařízeních, která vydala doporučení k této formě vzdělávání.

Ani jeden z těchto důvodů nebyl Evropským soudem pro lidská práva akceptován. Paradoxně, i když rodiče souhlasili s umístěním, či o něj přímo žádali, přesto následně podali validně jménem svých dětí stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva, ta byla úspěšná. Štrasburský soud říká, že není možno platně se vzdát práva nebýt rasově diskriminován.

Předseda Rady poděkoval za příspěvky, podotkl že bod inkluzivní vzdělávání romských dětí by měl být pravidelným bodem jednání Rady. Dle jeho názoru je škoda, že zde nebyl dostatečný prostor pro téma, které zde přednesl PhDr. Ivan Gabal a to sice pro téma vzdělanostní a sociální mobility Romů. Prostřednictvím diskuse bychom neměli hledat odpovědi pouze na to, jak zabránit propadu Romů, měli bychom zahájit debatu na téma, jak zahájit proces jejich vzestupu. V návaznosti na předchozí diskusi navrhl usnesení Rady, k němuž měl Bc. Martin Šimáček jedno doplnění a to sice, aby do úkolu pro ministra školství byl včleněn i Akční plán Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí. Návrh byl takto doplněn a posléze o něm bylo hlasováno.

Návrh usnesení **Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny**

ze dne 23. listopadu 2010

k bodu 3

Inkluzivní vzdělávání

Rada

I. Ukládá

Ministři školství, mládeže a tělovýchovy periodicky informovat Radu vlády ČR pro záležitosti romské menšiny o průběžném naplňování jednotlivých kroků vyplývajících z usnesení vlády ze dne 15. března 2010 č. 206 o Národním akčním plánu inkluzivního vzdělávání - návrh přípravné fáze a o naplňování Akčního plánu Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturního prostředí.

Výsledky hlasování:

Pro – 21, Proti – 0, Zdržel se – 0

V. Ustanovení Výborů a schválení jejich Statutů a předsedů/předsedkyň

5a. Výbor pro Evropskou Platformu a Dekádu romské inkluze

5b. Výbor pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace

5c. Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách

K bodu 5a: Statut Výboru pro Evropskou Platformu a Dekádu romské inkluze

Předseda Rady přednesl návrh usnesení a poukázal na jeden aktuální problém, kdy v původním návrhu usnesení byl uveden jako předseda Výboru pro Evropskou platformu a Dekádu romské inkluze vrchní ředitel Sekce pro lidská práva a zmocněnec vlády pro lidská práva. Tato funkce však není v současnosti obsazena. Je zde návrh, aby dočasně funkci

vykonával zastupující vrchní ředitel Sekce pro lidská práva, Mgr. Czeslaw Walek s tím, že po jmenování nového zmocněnce vlády pro lidská práva přejde funkce předsedy automaticky na něj. V souladu s tím byl upraven i návrh usnesení a bylo o něm následně hlasováno. :

Návrh usnesení
Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny
č. 2
ze dne 23. listopadu 2010
k bodu 5 a

Schválení Statutu Výboru pro Evropskou Platformu a Dekádu romské inkluze

Rada

- I. zřizuje**
Výbor pro Evropskou Platformu a Dekádu romské inkluze
- II. schvaluje**
Statut Výboru pro Evropskou Platformu a Dekádu romské inkluze
- III. pověřuje**
zastupujícího vrchního ředitele Sekce pro lidská práva, Mgr. Czeslawa Walka, aby vykonával funkci předsedy výboru do doby jmenování nového vrchního ředitele pro lidská práva ÚV a zmocněnce pro lidská práva.

O této podobě bylo o usnesení následně hlasováno.

Výsledky hlasování:

Pro – 21, Proti 0, Zdržel se - 0

• **K bodu 5b. Statut Výboru pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace**

Předseda přednesl návrh usnesení ke Statutu Výboru pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace. O tomto návrhu bylo následně hlasováno:

Návrh usnesení
Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny
č. 3
ze dne 23. listopadu 2010
k bodu 5 b

Schválení Statutu Výboru pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace

Rada

- I. zřizuje**
Výbor pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace
- II. schvaluje**
Statut Výboru pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace

III. pověřuje

člena Rady, Ing. Josefa Holka, aby vykonával funkci předsedy výboru.

Výsledek hlasování:

Pro – 20, Proti – 0, Zdržel se – 1

• **K bodu 5c. Statut Monitorovacího výboru Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách**

Předseda Rady přednesl návrh usnesení ke Statutu v následujícím znění:

Návrh usnesení
Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny
č. 4
ze dne 23. listopadu 2010
k bodu 5c

Schválení Statutu Monitorovacího výboru Agentury pro sociální začleňování
v romských lokalitách

Rada

- I. zřizuje**
Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách
- II. schvaluje**
Statut Monitorovacího výboru Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách a Jednací řád výboru Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách
- III. navrhuje**
vrchního ředitele sekce pro lidská práva ÚV a zmocněnce pro lidská práva, aby vykonával funkci předsedy výboru

Diskuse k bodu 5c. programu jednání Rady:

V původním návrhu usnesení je navržen jako předseda Výboru vrchní ředitel Sekce pro lidská práva ÚV a zmocněnec pro lidská práva. Jiný požadavek na obsazení funkce předsedy přednesla členka Rady, Bc. Lýdia Poláčková, která doporučila, aby místo zmocněnce vykonával funkci předsedy přímo člen Rady. Občanská část Rady zmínila návrh na Bc. Jiřinu Bradovou. Předseda Rady stáhl původní návrh usnesení a předložil k hlasování návrh s novým obsazením funkce předsedy.

Ředitel Agentury, Bc. Martin Šimáček v návaznosti na tento krok navrhl, aby bylo hlasováno i o původním návrhu, v němž by měl funkci předsedy vykonávat zmocněnec pro lidská práva. Argumentoval tím, že vnímá agendu Výboru jako klíčovou, zmocněnec velmi často vystupuje na veřejnosti jako klíčový představitel zásadních rozhodnutí týkajících se činnosti Agentury. Ředitel považuje za velmi důležité, aby byl zmocněnec tím, kdo má velmi silné slovo a silnou prezentační pozici.

Předseda Rady uvedl, že není v rozporu, aby byl předsedou Výboru někdo jiný než zmocněnec, jehož podřízeným je ředitel Odboru pro sociální začleňování. Naopak vnímá jako

dobrý nápad, kdyby v rámci kontrolní činnosti Výboru vykonávala funkci předsedy jiná nezávislá osoba, která je mimo Sekci pro lidská práva. Výbor lze vnímat s nadsázkou jako dozorčí radu Agentury, je vhodné, aby předsedou byl někdo, kdo stojí mimo Úřad vlády ČR. Zmocněnec stejně nese odpovědnost za činnost Agentury, protože pod něho Agentura spadá z hlediska organizačního uspořádání. Předseda Rady dal posléze hlasovat o návrhu Statutu Výboru, podle něhož měla funkci předsedkyně vykonávat členka Rady, Bc. Jiřina Bradová.

Návrh usnesení
Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny
č. 4 k bodu 5c

Schválení Statutu Monitorovacího výboru Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách

Rada

I. zřizuje

Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách;

II. schvaluje

Statut Monitorovacího výboru Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách a Jednací řád výboru Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách;

III. pověřuje

členku Rady, Bc. Jiřinu Bradovou, aby vykonávala funkci předsedkyně Výboru.

Výsledky hlasování:

Pro - 19; Proti – 0, Zdrželi se – 2

VI. Podpora zaměstnanosti Romů a Romek

Předseda Rady v úvodu poukázal na to, že je nezaměstnanost dominantním sociálním problémem sociálně vyloučených Romů, který podmiňuje následně jejich vyloučení i v ostatních oblastech života. Vnímá vedle oblasti vzdělávání i oblast zaměstnanosti jako zásadní pro integraci Romů. Následně předal slovo Mgr. Gabriele Hrabaňové, tajemnici Rady, která představila problém nezaměstnanosti Romů s využitím výsledků výzkumu Světové banky s názvem *Česká republika: Šance na zlepšení zaměstnanosti Romů*. Níže jsou uvedeny konkrétní výstupy výzkumu:

- 56% romských respondentů neparticipovalo na trhu práce;
- pouhých 17 % respondentů v produktivním věku mělo zaměstnání;
- romské ženy v nejproduktivnějším věku participují na trhu práce méně (32%) ve srovnání s celkovým podílem českých žen (62 %);
- 42 % romské mládeže ve věku 15-24 let předčasně vstupuje na trh práce ve srovnání s celostátním průměrem (32 % neromské mládeže);
- roční ekonomické náklady ČR na ztrátu produktivity dosahuje 367 mil. €
- roční fiskální ztráty kvůli nízkým daňovým příjmům a vysokým výdajům na sociální zabezpečení činí 233 mil.€

- 8 z 10 sociálně vyloučených Romů mělo pouze základní vzdělání;
- 14% Romů se vzdělávalo ve školách dle osnov určených pro děti s lehkým mentálním postižením;
- pouze 2 z 10 Romů byli vyučeni nebo měli středoškolské vzdělání;
- 44% Romů v produktivním věku bylo funkčně nigramotných, pouze 12% Romů lze považovat za funkčně gramotné;
- nedochází mezigeneračně ke zvýšení vzdělanostní úrovně Romů (děti nepřesahují úroveň svého vzdělání své rodiče – projevuje se spíše opačný trend);
- prokázáno, že vzdělání Romové jsou aktivnější při hledání zaměstnání a mnohem více úspěšnější

Klíčové bariéry, které brání úspěšnému uplatnění Romů na trhu práce:

- nízká úroveň vzdělání
- nedostatečná úroveň kvalifikace
- nedostatek pracovních zkušeností
- nedostatek funkční gramotnosti
- demotivace hledat si zaměstnání
- vysoká míra zadluženosti
- demotivující systém sociálních dávek
- nízká poptávka zaměstnavatelů po nízkokvalifikovaných pracovnících
- nepřipravenost úřadů práce nabídnout vhodné veřejné služby zaměstnanosti

Doporučení výzkumu Světové banky se odrážejí v Konceptu romské integrace na období 2010 – 2013. Zároveň tajemnice Rady předložila k diskusi výstupy z workshopu, který proběhl na téma zaměstnanost Romů v rámci setkání *Výboru pro spolupráci se samosprávami*. Zvýšení šancí Romů na získání zaměstnání je důležité i z hlediska chystaných reforem systému sociálního zabezpečení, do jejichž přípravy by měli být vtaženi i zástupci romské občanské společnosti.

Předseda Rady následně předal slovo náměstkovi JUDr. Petru Šimerkovi z MPSV. Ten v úvodu uvedl, že všechny podklady předložené pro jednání Rady dle jeho názoru skutečně odrážejí reálný obraz o situaci Romů na trhu práce. Doporučení, které jsou výstupem workshopu vnímá jako adekvátní. Zdůraznil, že se nejedná o obecný problém dotýkající se všech Romů, problém se spíše vztahuje k těm Romům, kteří žijí v sociálně vyloučených romských lokalitách. Souhlasil s tím, že problém spočívá v nízkém rozsahu poptávky po málo kvalifikovaných pracovnících, v nedostatečných pobídkách pro Romy k uplatnění se na trhu práce, v nevyhovujících veřejných službách zaměstnanosti a v určité nepřipravenosti úřadů práce na tuto cílovou skupinu uchazečů. Romská populace čelí určitým formám vylučování z trhu práce, přetrvává zde celá řada stereotypů uplatňovaných vůči nim. Už před mnoha lety se však také setkal s vyspělými formami zapojování Romů na trhu práce, např. v Českém Krumlově vyvíjeli řadu alternativních forem zaměstnávání Romů. Určitě jsou dostupné možnosti podpory zaměstnanosti Romů.

Od 1. ledna 2011 vejde v účinnost řada legislativních změn, zejména změny v zákoníku práce, v zákoně o zaměstnanosti a v dalších právních předpisech v sociální oblasti, které jsou v gesci MPSV. Tyto změny budou mít určité dopady i na situaci Romů. Bohužel, z časových důvodů nebylo možné seznámit s nimi členy Rady, je nutné najít jinou příležitost jak jim změny představit. Mgr. Gabriela Hrahaňová doplnila, že touto příležitostí by mohlo být jednání *Výboru pro spolupráci se samosprávami a koncepci romské integrace*, které proběhne dne 1. 12. 2010. Na toto jednání byl pozván Mgr. Petr Beck z MPSV, který by měl členům Výboru plánované změny představit, kdy řada členů Rady je zároveň i členy tohoto Výboru.

Předseda Rady poděkoval za příspěvek a otevřel diskusi k tématu zaměstnanosti Romů. Slovo převzal pan Ing. Karel Holomek. Chce využít příležitosti, že se zasedání Rady účastní přímo předseda vlády, který je zároveň i předsedou ODS. Výzkum Světové banky jasně dokládá, že nezaměstnanost Romů v podstatě přináší značné ekonomické ztráty pro ČR a její řešení je rovněž ekonomickou záležitostí, není tedy výhradně záležitostí lidských práv. Podnikatelé by měli být upozorňováni na potřebu zaměstnávat Romy, je nutné zvýšit úsilí při odbourávání předsudků a stereotypů uplatňovaných vůči nim ze strany zaměstnavatelů. Toto je opět záležitost politická, záležitost klíčového politického rozhodnutí. Je nutné, aby členové politických stran toto podporovali, protože mají ze své pozice na zaměstnanost Romů významný vliv. Zároveň je nutné vnímavě kultivovat celou společnost a podporovat bezproblémové soužití Romů s majoritou.

Předseda Rady reagoval na příspěvek pana Ing. Karla Holomka. Ztotožňuje se s jeho názorem, uznává, že čelíme bariéře předsudků a skryté diskriminaci, která se dotýká v první řadě Romů, dále lidí se zdravotním postižením, seniorů a rodičů s malými dětmi. Problém je, že se často jedná o latentní diskriminaci založenou na předsudečných důvodech. Klíčový je skutečně boj s předsudky a tento boj je úkolem politické reprezentace, zároveň je to i úkol médií. Problém je v tom, že latentní diskriminace není tolik otázkou lidských práv, pouze pokud se jedná o otevřenou diskriminaci, potom se dá situace řešit i soudně s využitím platné legislativy. Ing. Karel Holomek doplnil, že po Romech se často chce, aby se změnili a přizpůsobili, bohužel je často opomíjen fakt, že je nutné zároveň změnit i většinovou společnost, která sdílí předsudky.

Náměstek JUDr. Petr Šimerka z MPSV uvedl, že je zde příležitost včlenit téma zaměstnanosti Romů do plánů vytvořených v rámci Hospodářské a sociální dohody, kde se řeší problematika zaměstnanosti. Je možné zakomponovat do výstupů tohoto uskupení takto laděnou výzvu zaměstnavatelům, tripartitě. Od tohoto kroku sice nelze očekávat žádnou radikální změnu, ale mohl by to být dobrý začátek. Předseda Rady doplnil, že si umí představit i projekt financovaný z ESF, který by měl sloužit k odbourávání předsudků a stereotypů uplatňovaných zaměstnavateli vůči výše uvedeným zranitelným cílovým skupinám.

Náměstek JUDr. František Mikeš reagoval na výstupy workshopu, které byly předloženy k projednání Radě. Jedním z navrhovaných opatření bylo zvýšení věkové hranice pro povinnou školní docházku z 15 let na 18 let. Dle jeho názoru to samo o sobě nic neřeší, důležité je, aby tato docházka byla podmíněna doplněním kvalifikace a získáním certifikátu pro výkon povolání. Dalším navrhovaným opatřením by mělo být nevázat získání živnostenského oprávnění na časovou podmínku.

Předseda Rady poděkoval za příspěvky do diskuse a ukončil bod návrhem usnesení.

Návrh usnesení
Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny
ze dne 23. listopadu 2010
k bodu 4
Zaměstnanost Romů a Romek
(nedistribučováno členům Rady)

Ukládá

- I. Ministrovi práce a sociálních věcí do 31. května 2011 zpracovat analýzu dopadů balíčku úsporných opatření v sociální oblasti na obyvatele sociálně vyloučených lokalit
- II. Ministrovi práce a sociálních věcí zapojit do zpracovávání reforem v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí zástupce občanské společnosti, kteří aktivně pracují na zlepšení postavení Romů ve společnosti a významně přispívají k jejich integraci.

Diskuse k usnesení:

Náměstek JUDr. Petr Šimerka reagoval na návrh usnesení, kdy pochyboval o tom, zda přinese analýza zpracovaná do 31. května 2011 za tak krátkou dobu účinnosti legislativních změn výsledky pro hlubší hodnocení dopadů balíčku úsporných opatření na situaci Romů. Není problém hodnocení provést za 1. čtvrtletí, bude to spíše jen první „nástřel“ dopadů, v následujícím období mohou být provedeny další analýzy, které už odhalí více informací o dopadech na situaci Romů. Předseda Rady uvedl, že úkol takto může zůstat formulován, analýza dopadů přinese údaje o první čtvrtletí, na ní mohou navazovat analýzy další. O návrhu usnesení nechal hlasovat.

Výsledky hlasování:

Pro - 21, Proti - 0, Zdržel se - 0

VII. Závěr

Jelikož byl z programu vypuštěn bod č. 6 týkající se Předsednictví ČR Dekádě romské inkluze 2005 – 2015 a evropské dimenze začleňování Romů, byly už vyčerpány všechny body, které byly určeny k projednání.

Předseda Rady vyzval členy Rady, zejména její občanské části, aby se do příštího zasedání dohodli mezi sebou o tom, kdo bude vykonávat funkci místopředsedy Rady. Dle jeho mínění je vhodné, aby nebyl místopředsedou někdo, kdo je členem úřednické části Rady. V ideálním případě by mělo dojít na příštím zasedání ke zvolení místopředsedy. Následovalo rozloučení a poděkování všem za účast na zasedání.

Zpracovaly:

Eva Košatková:

Gabriela Hrabaňová:

Schválil:

RNDr. Petr Nečas:

Datum: